Rimutė Rimantienė

AKMENS AMŽIAUS GYVENVIETĖ ŠALIA ŠAKIŲ LANKOS

Varėnos raj., Rudnios girininkijos miške, prie Ūlos upės buvo tęsiami 1983 m. pradėti tyrinėjimai (žr.: ATL 1982 ir 1983 m., V., 1984, p. 11-12). Kasinėjo MAII su Kauno kraštotyrininkais kasmet po dvi savaites. Tyrinėtas plotas į pietryčius nuo 1983 m. ištirtojo ir apėmė buv. ežerėlio terasos pakraštį ir šlaito viršutinę dalį. Per dvejus metus atkasta 386 m^2 (viso atkasta 636 m^2). Kultūrinis sluoksnis toks pat, kaip anksčiau tyrinėtame plote - pilkšvai gelsvos spalvos, 10-25 cm storio smėlis, dengiamas plono miškožemio, samanų bei velėnos sluoksnelių. Pietryčiuose sluoksnis visai suplonėjo, ir visai sumažėjo arba net išnyko radiniai.

Atkasta 17 židinių (viso 32 židiniai) 50-100 cm skersmens duobutėse. Pora iš jų buvo po pušų šaknimis, tad jų nebuvo galima atkasti. Židiniai neryškūs, angliukai išlikę prastai, daugiausia tik tamsiai pilkas anglėtas smėlis. Kai kuriuose buvo šiek tiek šukių arba titnagų.

Labai gausu titnagų: kai kuriuose kvadratuose (2x2 m) buvo net daugiau kaip 200-400 vienetų. Tačiau daugiausia nuoskalų. Strėlių antgaliai gana įvairūs: dažniausiai lancetiniai ir trikampiai arba širdiniai, buvo kelios trapecijos bei episvidriniai. Daug gremžtukų, rėžtukų, ietigalių ašmenėlių, apskaldytų ovalinių kirvelių ir kt. Keramika tiktai su stambokomis grūsto kvarco bei augalinėmis priemaišomis vėlyvosios neolitinės Nemuno kultūros tipo. Daugumos puodų dugneliai buvę plokšti, tačiau pasitaikė ir smailiadugnių puodų. Šukės smulkios ir apsizulinusios. Daug puodų buvę puošiama pakraštyje iš vidaus išspaustais gumburėliais, įkartėlėmis, smulkiais įspaudėliais. Vieno puodo išlikęs visas įsmaugtas kaklelis su skylutėmis aplinkui.

Paaiškėjo, kad visame plote buvusi vėlyva neolitinės Nemuno kultūros gyvenvietė, kurios nedideliame aukštesniame plotelyje vėliau buvo įsikūrusi virvelinės keramikos kultūros stovyklėlė (tyrinėta 1983 m.). Laiko tarpas tarp jų abiejų, matyt, buvęs trumpas.

Rimutė Rimantienė

ŠVENTOSIOS 6-OSIOS GYVENVIETĖS TYRINĖJIMAI

1984 m. MAII tyrinėjimus tęsė į P ir į Š nuo 1983 m. tyrinėto ploto (žr.: ATL 1982 ir 1983 m., V., 1984, p. 15-17), o 1985 m. buvo kasinėjama toliau tik į Š. Per dvejus metus (kasmet po 2 mėn.) atkastas 884 m^2 plotas (viso 1404 m^2), siauru ruožu einantis V buv. lagūnos pakrante. Į abi puses plotas, kuriame paplitę radiniai, siaurėjo. V kraštas labai ryškiai baigėso dideliais akmenimis, greičiausiai sustumtais ledų, o R (prie pat lagūnos kranto) neryškus, tačiau jame beveik pranyko kultūrinis sluoksnis ir radiniai. Radiniai slūgsojo 10-50 cm storio sapropelingo molio sluoksnyje. Apie tyrinėto ploto vidurį iš P į Š tęsėsi apie 1-2 m pločio medžių šakų ir suvirtusių karčių ruožas, ypač ryškus Š dalyje. Kai kurios kartys buvo nusmailintos. Be to, tarp jų kai kur stovėjo giliai įkalti kuolai. Šiame ruože kultūrinis sluoksnis buvo pats storiausias ir jame buvo ypač daug radinių. 2-3 m nuo šio ruožo į V aptikta įkalta reta nenužievintų lapuočių kuolų eilė (su 2-4 m tarpais). Tuo tarpu nepavyko atsekti, kokių tai statinių liekanos.

Per dvejus metus surinkta 18 850 keramikos šukių, iš kurių pavyko atstatyti tik nedidelės dalies puodų gabalus. Puodai vėlyvojo Narvos tipo. Jų kakleliai visų keturių formų: I, C, CS ir S; dau-